

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

«Άλλο πετυχημένος στρατηλάτης, άλλο πολιτικός»

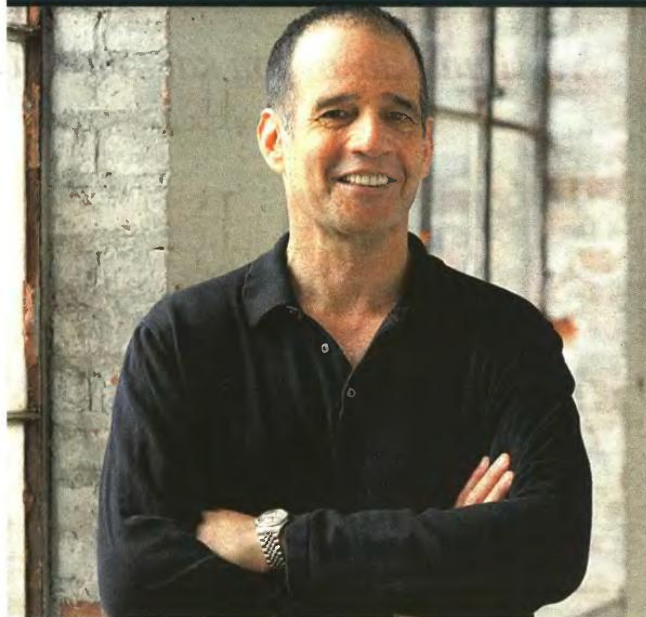
Ο καθηγητής Ιστορίας και Κλασικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Κορνέλ Μπάρι Στράους τονίζει ότι η μάχη είναι θεμελιακό κομμάτι της ανθρώπινης συνθήκης.

Σελ. 5

Κυριακή 12 Οκτωβρίου 2014

ΤΟ ΒΗΜΑ 29 5

ΝΕΕΣ ΕΠΟΧΕΣ

“ Άλλο πετυχημένος στρατηλάτης, άλλο πολιτικός ”

Ο καθηγητής Ιστορίας και Κλασικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Κορνέλ, Μπάρι Στράους, τονίζει πως η μάχη είναι θεμελιακό κομμάτι της ανθρώπινης συνθήκης

Συνέντευξη στον Γρηγόρη Μπέκο

Χρειαζόμαστε σήμερα κάτι από την πρακτική σοφία του Θεμιστοκλή, κάτι από την πολεμική αρετή του Μεγάλου Αλεξάνδρου και κάτι από τη φιλοσοφική ιδιοφυΐα του Αριστοτέλη

Η ομιλία του Μπάρι Στράους είναι προγραμματισμένη για την Τρίτη 14 Οκτωβρίου στο Αμερικανικό Κολλέγιο Ελλάδος (Γραβιάς 6, Αγία Παρασκευή) στις 7 το απόγευμα. Στην ελληνική γλώσσα κυκλοφορεί το βιβλίο του «Η ναυμαχία της Σαλαμίνας» (εκδόσεις Λιβάνη, 2005).

Αν τον ρωτήσετε πώς φαντάζεται την ιδανική ημέρα, θα σας απαντήσει «να περπατάω σε ένα αρχαίο πεδίο μάχης και να ακούω τις φωνές των νεκρών». Ειδικεύεται, πάντως, στην αρχαία στρατιωτική Ιστορία, οπότε «it makes sense» που λένε και στην αγγλική γλώσσα. Έχει γράψει κατά το πρόκειτο παρελθόν εξόχως διαβασμένα βιβλία για τη Ναυμαχία της Σαλαμίνας (2004) αλλά και τον Τρωικό Πόλεμο (2006) μεταξύ άλλων. «Είμαστε τυχεροί που ζούμε, κατά βάση, σε μια εποχή ειρήνης και ευημερίας. Ο πόλεμος ωστόσο ως αντικείμενο έρευνας και μελέτης είναι συναρπαστικός. Αποδεικνύει μέχρι πού μπορούν να φθάσουν τα ανθρώπινα υποκείμενα υπό ακραίες συνθήκες και μας υπενθυμίζει ότι η ζωή δεν είναι ούτε εύκολη ούτε δίκαιη. Η μάχη είναι ένα θεμελιακό κομμάτι της ανθρώπινης συνθήκης» λέει στο «Βήμα της Κυριακής» ο Μπάρι Στράους, καθηγητής Ιστορίας και Κλασικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Κορνέλ στην Ιθάκη της Νέας Υόρκης.

Μετά την Αμερικανική Επανάσταση ολόκληρες πόλεις ιδρύθηκαν στις ΗΠΑ με ονόματα παρμένα από την αρχαιότητα σηματοδοτώντας έτσι τη νέα αρχή. Ο ίδιος, έχοντας ζήσει και σπουδάσει στη χώρα μας, είναι πλέον ένας από τους επιφανέστερους ιστορικούς της Αρχαίας Ελλάδας παγκοσμίως και επισκέπτεται τις επόμενες ημέρες την Αθήνα προκειμένου να δώσει την επίσημη διάλεξη προς τιμήν του «Κόσμος Φράνκο» στο Αμερικανικό Κολλέγιο Ελλάδος με θέμα: «Πανουργία και ισχύς: μαθήματα ηγεσίας από τον Θεμιστοκλή». «Αν ήμουν ιστορικός της αρχαιότητας το σφείλω στους δασκάλους μου, πρωτίστως στον μεγάλο ιστορικό Ντόναλντ Κόγκιν, απόν τον εμπνευσμένο καθηγητή και μαθητή του Θεμιστοκλή. Η επιλογή μου όμως σχετίζεται και με το γεγονός ότι μεγάλωσα στη σκιά του Πολέμου στο Βιετνάμ αλλά και με τις εμπειρίες του παππού μου και του πατέρα μου, Βετεράνων των δύο Παγκόσμιων Πολέμων» εξηγεί ο Μπάρι Στράους, ένας πραγματικός φιλέλληνας του καιρού μας. Μιλά (όσο δύναται) την ελληνική γλώσσα

και αγαπά την ελληνική ποίηση. Έχοντας ο ίδιος εμπειρία από ανασκαφές (στην αρχαία Κύρινο και στην Αλάμρα της Κύπρου) δήλωσε ενθουσιασμένος από την εν εξελίξει μεγάλη αρχαιολογική έρευνα στη Μακεδονία. «Τα νέα ευρήματα στην Αμφίπολη είναι οπότες ή άλλος θαμνισμός, αλλά η σπουδαιότερη σύνδεσή τους με τον Μεγαλέξανδρο, εφόσον αποδειχθεί, θα μετατρέψει μια δύσκολη δουλειά, όπως είναι κάθε ανασκαφή, σε κάτι το μαγικό» υπογράφει ο ίδιος.

■ Στο πλέον πρόσφατο βιβλίο σας ασχολείστε με τους τρεις σημαντικότερους στρατηλάτες του αρχαίου κόσμου: Μέγας Αλέξανδρος, Αννίβας, Κάισαρ. Οι μεγάλοι στρατηλάτες ήταν πάντοτε και μεγάλοι πολιτικοί ηγέτες;

«Δεν ήταν πάντοτε όλοι οι μεγάλοι στρατηλάτες και μεγάλοι πολιτικοί ηγέτες, ούτε όλοι οι μεγάλοι πολιτικοί ηγέτες ήταν πάντοτε και μεγάλοι στρατηλάτες. Ο Δημοσθένης και ο Κικέρων, για παράδειγμα, ήταν σημαντικότεροι στο πεδίο της πολιτικής, όχι όμως στο πεδίο του μαχών. Στην πραγματικότητα είναι σπάνιο να είναι κάποιος μεγάλος πολιτικός και στρατιωτικός ηγέτης ταυτόχρονα. Στους νεότερους χρόνους υπάρχουν τέτοια παραδείγματα ασυμβατότητας, ο Ναπολέων και ο Μάο. Οι Αμερικανοί υπερηφανεύονται για τον Τζορτζ Ουάσινγκτον που οσοτά εξομνησθήκε μετά τον θάνατό του ως «πρώτος στον πόλεμο, πρώτος στην ειρήνη, πρώτος και στις καρδιές των συμπατριωτών του». Στους αρχαίους χρόνους τόσο ο Περικλής όσο και ο Φίλιππος της Μακεδονίας συνιστούν εξαιρετικά παραδείγματα μεγάλων πολιτικών ηγετών που ήταν ταυτόχρονα και μεγάλοι στρατιωτικοί ηγέτες. Ο Μέγας Αλέξανδρος ήταν επιτυχημένος πολιτικός ηγέτης ως ένα σημείο αλλά άφησε να τον παρασύρει το πάθος για τον πόλεμο, με αποτέλεσμα να ξεκινήσει μια νέα εκστρατεία στην Αραβία – σχεδίαζε μάλιστα και άλλες στην Ιταλία και στη Βόρεια Αφρική – τη στιγμή ακριβώς που έπρεπε να σταματήσει να παλεύει την εξουσία του και τη δυναστεία του. Ως στρα-

τηλάτης όμως ο Μέγας Αλέξανδρος ήταν μεγαλειώδης και πιθανώς ανυπολόγιστος ως προς την ευελεία, την προσαρμοστικότητα».

■ Έχετε γράψει ότι «οι τακτικές αλλάζουν, τα όπλα αλλάζουν αλλά η ουσία του πολέμου παραμένει ίδια από τους αιώνες» και ότι «έναν αληθινό πολεμάρχη πρέπει να ξέρει να ορίζει την επιτυχία». Δηλαδή μπορείς να χάσεις έναν πόλεμο και ταυτόχρονα να είσαι επιτυχημένος;

«Ο Θεμιστοκλής το έθεσε με αξεπέραστο τρόπο: ο φόβος, η τιμή και η ιδιότητα είναι τα μόνια κίνητρα της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Αυτό είναι αλήθεια σήμερα όσο ήταν και τον 5ο αιώνα π.Χ. Είναι, ωστόσο, πιθανό να χάσεις έναν πόλεμο αλλά, παρ' όλα αυτά, να είσαι επιτυχημένος. Ένας τρόπος είναι βεβαίως να ξεαναπολημώσεις. Για παράδειγμα, ο στρατηγός Τσαρλς Κορνουάλις, που παραδόθηκε στη Μάχη του Γκόρταουν (1781), με αποτέλεσμα οι Άγγλοι να χάσουν τον πόλεμο με τους Αμερικανούς, εδραίωσε στη συνέχεια ως μεγάλος πολιτικός και στρατιωτικός ηγέτης την εξουσία της Βρετανικής Αυτοκρατορίας στην Ινδία. Ένας άλλος τρόπος, βέβαια, είναι να επανοηθεί κάποιος εκ νέου τον εαυτό του και να γίνει ένας τεχνίτης της ειρήνης, ένας ειρηνιστής. Χαρακτηριστικό παράδειγμα: η αρχαία Αθήνα. Παρά το γεγονός ότι έχασε τον Πελοποννησιακό Πόλεμο, η αρχαία Αθήνα έγινε πιο ευημερούσα και πιο δημοκρατική και επιπλέον αναδείχθηκε στη σημαντικότερη κοιλιά του φιλοσοφικού στοχασμού στην ιστορία του δυτικού κόσμου. Η Σπάρτη κέρδισε τον Πελοποννησιακό Πόλεμο αλλά διαλύθηκε μέσα σε χρονικό διάστημα λιγότερο από μια γενιά».

■ Γιατί επέλεξε τον Θεμιστοκλή προκειμένου να μιλήσετε για την ηγεσία; Τι είναι αυτό που τον κάνει τόσο ξεχωριστό;

«Οι ιστορικοί πάντοτε διαφωνούν ως προς αυτό που κάνει τη διαφορά στην Ιστορία. Είναι κάποιες ευρύτερες, απρόσωπες δυνάμεις που την

κινούν, συγκεκριμένα γεγονότα ή πράγματα ξεχωριστές προσωπικότητες που λειτουργούν ως καταλύτες. Ως έναν βαθμό αυτές οι διαφορές περισιπρόνται, όπως καταλαβαίνετε, γύρω από ιδεολογικά ζητήματα. Ας πούμε, κάποιος χοντρικά, ότι οι ιστορικοί αριστοτέρας κατεύθυνσης προκρίνουν το πρόπο που σας ανέφερα και οι ιστορικοί δεξιάς κατεύθυνσης προκρίνουν τα γεγονότα και τα άτομα. Πέραν αυτού όμως κάθε άτομο ενεργεί εκ των πραγμάτων μέσα στα όρια του καιρού του, οπότε η αλήθεια βρίσκεται κάπου στη μέση. Έχω δε την αίσθηση ότι εκεί ακριβώς έγκειται εν μέρει και η τέρπαστα σοφία της αρχαίας ελληνικής τραγωδίας, στο να κατανοούμε δηλαδή ότι η σημασία ενός ατόμου δεν μετρείται μόνο από την επιτυχία του αλλά και από το πόσο πάλεψε μέσα στα όρια που του επιβάλλουν το πεπρωμένο του αλλά και οι περιστάσεις. Επικολούμαι και πάλι τον Θεμιστοκλή για να μιλήσω για τον Θεμιστοκλή: ήταν μεγάλος πατριώτης, μια ιδιοφυΐα που είχε μια απίστευτη ικανότητα να διαβλέπει το μέλλον και να πεύθει τους άλλους. Ήταν θαρραλέος, τολημής και πολύ εξυμνος. Την ίδια στιγμή ήταν ανευλακρής, μεταίτιδος, ιδιαιτελής, ακόμη και πύθρομος να συνεργαστεί με τον εχθρό της πατρίδας του. Μπορούμε να διδαχθούμε πολλά πράγματα από αυτόν τον άνδρα. Τα μαθήματα της Ιστορίας όμως δεν έχουν καμία σχέση με τα μαθήματα του Μαθηματικού. Η επιστήμη της Ιστορίας είναι ένα ζήτημα παραμύθιων, ορίων και στρατηγικών. Πρέπει εμείς στον δυτικό κόσμο να αντιλαμβανόμαστε έγκαιρα τις δυνάμεις που μας απειλούν και να προετοιμάζουμε με κάθε περίπτωση μια όμοια δυναμική και ευέλικτη, στην οποία συμπεριλαμβανεται και η πιθανότητα της επίθεσης, αν χρειαστεί. Χρειαζόμαστε σήμερα κάτι από την πρακτική σοφία του Θεμιστοκλή, κάτι από την πολεμική αρετή του Μεγάλου Αλεξάνδρου και κάτι από τη φιλοσοφική ιδιοφυΐα του Αριστοτέλη. Χρειαζόμαστε επίσης να είναι η τόση με το μέρος μας όσο το δυνατόν περισσότεροι».